

Den hellige, hjemmelavede Nadver i Skyum

Af Uffe Larsen

Altertavlen i Skyum

Kendskabet til middelalderens mennesker og deres tilværelse er yderst ringe. Alligevel kan vi i de fleste sogne møde middelalderen forevigtet i kirkernes billeder. Nationalmuseet er for nylig begyndt udgivelsen af et 7-bindsværk om vore kirkers kalkmalerier, og efter foromtalen skulle værket kunne læses af interesserede, der ikke er specialister. Palle Lauring skriver i en anmeldelse (Politiken, d. 24/8 1985): ”Vi kan klage over, at så lidt skriftligt er levnet os fra middelalderen. Der er nu en del, men gå ind i vore kirker: der, lige for næsen, er den danske middelalder, festlig og levende - bevares, en del billeder er kopier af tyske træsnit, men alligevel: dragter, bønder, håndværkere, redskaber, krigere, adelige til hest, kvinder og børn. - Billederne er uudtømmelige. Gå ind i vore kirker og bliv der, til billederne er set.”

I Sydthys 18 kirker taler væggene middelalderens sprog, men også prædikestolene og altertavlerne er værdige at se på med vågne øjne. I de to af kirkerne - Bedsted og Skyum - er altertavlens billedfelter skåret i træ. Billedskærerkunsten nåede vel aldrig de samme højder i Danmark som i det sydlige udland, men hvor en landsbykirke har haft en stor

Nadverbilledet fra altertavlen i Øster Nykirke i Østjylland. Et særslags, lignende billede i Vester Nykirke er dateret 1737. Dybdetskransingen er god i billedet - lysvæggene synes helt fristående - og af det bløde træ er der skåret de fineste bløde udfaldene.

Nadverbilledet i Bedsted Kirke er også pænt træsnitarbejde, men perspektivet er knap så sikkert som i det tyske forbillede. Bordpladen er lidt for lavet. Manden til højre for bunden sidder med ryggen til os, men det forholder ikke, at vi kan se hans ansigt.

Nadverbilledet i Skyum Kirke. Her er der slet ikke styr på perspektivet, og bordpladen synes at være helt over mod beskueren. At skabe såværdige handlinger er heller ikke lykkedes. Der er ikke nogen kød på den svage stol af et dyr, der ligger på bordet, men lykkedes med et løv er det ikke så dårligt.

Billedstykke fra Skyum altartavle

jordbesidder som velgører, kan man finde dygtigt udført billedskærerkunst. Bedsted kirke præges af Tandrupejernes gaver, og det har givet afsmitning på nabokirkernes inventar, specielt i Skyum. Man kan forestille sig Skyum-menighedens reaktion, da de har oplevet Bedsted-menighedens stolthed over deres nye altertavle. "Sådan én kan vi også lave", har de nok sagt. Og som sagt så gjort. Ganske vist blev den ikke så elegant som den i Bedsted, men slægtskabet er ikke til at tage fejl af. "Naivt landligt arbejde" er den dom, nationalmuseets folk afsiger over Skyum-tavlen i værket "Danmarks Kirker". Men man kan også lægge de kritiske kunstbriller væk og betragte nadverbilledet i Skyum fra en anden vinkel. Det er en kendt sag, at de bibelske billeder i vore kirker ofte er befolkede med nordeuropæiske mennesker, og da Skyum-tavlen i al sin primitivitet virker meget "hjemmelavet", er det måske bønder fra menigheden, der sidder rundt om bordet. Måske har man drillet hinanden ved at karikere typiske træk. At bønderne er i fornem klædedragt, skal man ikke lade sig narre af, for selvfølgelig ville man ikke stå tilbage for de fine herrer på Bedsted-tavlen, der med deres fint krøllede hår og skæg bestemt ikke er almindelige bønder, men snarere Tandrup-herremanden og hans ligemænd. At den, der har ført kniven, da Bedsted-tavlen blev skåret, var dygtigere håndværker end amatørerne i Skyum, er hævet over enhver tvivl, men Bedsted-tavlens ansigter har bestillingsarbejdets anonymitet over sig. Det kan man ihvertfald ikke sige om de gæve folk på Skyum-tavlen.

Påskeretten på de to tavler er også værd at lægge mærke til. Jeg har spurgt et par fåreavlere: Hvilket af dyrene ligner mest et lam? Uden

At vore Johannes med hovedet brende i frelserens skud var ikke noget nyt, da altertavlerne i Bedsted og Skyum blev skåret. Mere end 100 år tidligere (o. 1410) blev dette kalkmaleri malet i Gerlev kirke på Sjælland - her gengivet efter Brøby Johannesens »Den danske Bibelskabel« (Gyldendal, 1948).

tøven kom svaret: Det på Skyum-tavlen! Jo, Skyum-folkene vidste nok, hvordan et slagtet lam så ud. Det er forresten ikke ualmindeligt, at retten på nadverbordet er tilpasset tid og sted. I Marie-kirken ved klostret i Helsingør ligger der et vildsvinehoved på fadet!

Jesus og apostlene har nok slet ikke siddet, men ligget ved bordet - efter datidens græsk-romerske skik, men det er en helt anden historie, som religionshistorikere vil kunne fortælle. Her er der kun gjort et forsøg på at følge Palle Laurings henstilling til folk, hvis vigtigste forudsætninger for at forstå billederne i vore kirker er åbne sanser. - Gå ind i vore kirker og bliv der, til billederne er set!

Kilde: Sydthy Årbog 1985, side 27-30.